

AUÑIÓS

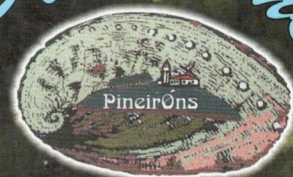
Nº 21

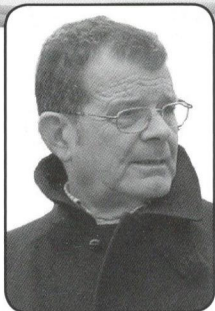
MAIO 2016



ASOCIACION CULTURAL

Pineiróns





LEMBRANZAS DA ILLA

Por: José Ramón Álvarez Calleja

Son mestre. E Ons foi o meu primeiro destino profesional.

Tiña vinte anos a estreir. E decidino eu. Os que me coñecían, os que me rodeaban, non acertaban a entender como, podendo elixir calquera outro lugar, eu pedín para Ons. Terra illada, inhóspita e dura. Lugar de piratas. Case que remataba 1963 e, faltándome aínda un ano para a maioría de idade, víame preparado para comezar a nova etapa vital. Capaz e emocionado, independente. Coa familia en terra... lonxe dos amigos...

Asia a un lado, al otro Europa.....

Tódolos mestres daquela Campaña de Alfabetización de Alumnos destinados na zona de Bueu, visitamos a D. José María Massó, sempiterno Alcalde-Presidente do concello quen, despois de enxalzar a nosa profesión, cominounos a que cumpríramos co noso cometido, erradicando da bisbarra o analfabetismo xa; que el nos axudaría no que fora mester... e que non déramos moito a lata.

Había dous barcos que facían a viaxe ata a Illa: o barco de Pancho e o do Sr. Emilio <O Alemán>. Embarcacións non moi grandes, dispuñan dun motor de gasoil que arrancaba ao prender unhas mechas postas nos pistóns, e facendo xirar unha manivela todo o tempo que fose necesario ata que o motor, por fin, púñase en marcha. O fedor do gasoil queimado acompañábanos durante toda a travesía, pero xa no medio da ría, pasando a Punta de Udra, ese aroma combinado co recen estreado movemento da embarcación, provocaba, nun mariñeiro experimentadísimo coma min, un mareo tal, que me mantiña atordado durante toda a viaxe ata que ao subir, con indecisos pasos, polas escaleiras do peirao da Illa, a brisiña e o cambio da natureza dos arumes, facían que volveuse en min, non sen certa dificultade. Porque no barco, os pasaxeiros compartíamos o espazo útil da cuberta con todo tipo de mercancías: materiais de construción, víveres, animais.... que facían que a vida na Illa fora posible. De maneira que, ao non haber moito sitio onde estar e, como era preciso agarrarse ben, había que baixar ao interior do barco, onde o risco de mareo era máis inmediato, sobre todo cando o mar estaba enfadado.

Descargar no peirao da Illa era unha tarefa non sempre doada; dependendo de se cadraba en preamar ou baixamar, o traballo era máis ou menos dificultoso.

Lembro unha vez que, tratando de descargar unha becerra coa marea baixa, o animal deu un mal paso que o levou dereitiño ao mar. Era digna de ver a axilidade coa que aquela corpulenta e improvisada Serea nadou ate chegar, san e salva, á praia.

Os fins de semana que se podía, facía a viaxe de volta. Agora, do que viña ategado o barco era de caixas e caldeiros cheos do polbo que os mariñeiros collían na Illa, e que se transportaba ata Bueu onde ía ser subastado na lonxa.

Dúas tabernas había na Illa: a de Acuña e a de Checho. Polas noites os homes acostumaban a xogar a baralla – tute, escoba, “cinquillo” – e, como se ve que non facían unha consumición axeitada, o taberneiro cobráballes unha peseta pola utilización das cartas.

A antiga casa de dous andares de Canexol que albergaba, na parte baixa a escola e arriba a vivenda do mestre.



Ao pouco de estreir o meu destino de mestre en Ons, andaba eu paseando polo peirao, cando un dos mariñeiros que estaba preparando os trebellos de pesca, preguntoume sen mais:

- “Don Ramón, ghóstanlle as nécoras?”.

A pregunta sorprendeume. Dixen que si pero, por se acaso, engadín que cando me apetecían, que as mercaba, para que quedara claro que non desexaba que me regalase algo do que, por outra banda, non me sentía merecedor.

- “Pero ghóstanlle, non si?”.

- “Ghostan, si”.

E o mariñeiro de Ons, cun fato de nécoras na man respondeu:

- “Pois deixe que xa!!!”.

E... ata hoxe.

Naqueles tempos circulaba unha anécdota que relatava, ben ás claras, a capacidade resolutiva que tiñan os isleños: nunha ocasión fora un a Pontevedra portando un cesto con centolas para vendelas nalgún restaurante; un policía, que se decatou da ilegalidade da operación- por estar en veda-, comisoulle as devanditas centolas, ameazándoo cunha multa. O home, facendo gala desa retranca intelixente para os momentos de perigo : !Vaia, eran un regalo para o Sr. Gobernador!, contestoulle.

Y si muero, ¿qué es la vida?

Eupasaba o día lendo, escoitando a radio e paseando ou explorando os recunchos da Illa, cando o tempo o permitía. O Buraco do Inferno, co seu impresionante bruar, o cemiterio onde había algunhas lápidas con inscrición, moi curiosas cuxos termos agora non recordo, pero que naquel tempo me chamaron poderosamente a atención; supoño que aínda se conservarán. O faro a chisca-lo ollo. O mar aberto, que tamén lambía as Américas...



O Sr. Domingos, "Cachote", á porta da súa casa en Pereiró.

Pero o que me encantaba era observar como, cun martelo, unha machada e unha aixola, o señor Cachote poñía a punto, ou construía de novo, aqueles estilizados navíos cos que os avezados insulares navegaban a remos ou a vela, pescando de todo á liña, ás nasas ou co aparello as dornas da Illa. Era unha ledicia contemplar o delicado traballo do señor Cachote que, con ferramentas tan bastas, conseguía unha obra tan fermosa.

O Sr. Morling, "o Sueco", viñera naquela época dende a súa terra para estudar esas embarcacións, e a similitude existente coas do seu país.

Que es mi barco mi tesoro.

Ao chega-lo serán collía o camiño do Canexol, onde estaba a escola. Moitas veces, cando o vento do sudoeste ía a máis, o mar estrelábase con forza contra as rochas, tecendo unha manta de espuma branca que el mesmo transportaba polo aire, mollándome con esa fina espuma salgada que, non só non molestaba, senón que me transportaba abordo dun navío imaxinario no que percorría tódolos mares en absoluta liberdade.

Y del trueno al son violento, y del viento, al rebramar, yo me duermo sosegado, arrullado por el mar..

Xa na escola, un baixo tan grande como lóbrego, ían chegando os alumnos e as alumnas que, despois de rematar os traballos da terra ou do mar, poñían a súa mellor vontade para aprender os rudimentos da lectura e da escritura, mal alumeados polas buxías do candil de carburo. Alí pelexabamos tódalas noites coas armas didácticas e pedagóxicas, eu aprendendo cómo dar e eles cómo recibir.

E así estiven ata que á chegada da primavera, coa necesidade de investir mais tempo nas actividades agrícolas, a xente foi diminuindo a súa asistencia a escola ata que a miña presenza xa non foi necesaria. De tódalas maneiras, o curso xa remataba e eu tamén. Foi tempo, entón, de volver á "Terra".

Nesta época, os mariñeiros da Illa fóronse decatando de que posuír un barco a motor daríalles máis liberdade de movemento, venderían a pesca sen ter que compartir as ganancias con intermediarios, e poderían beneficiarse dunha embarcación moito máis poderosa e veloz.

Daquela empezaron a facerse con "motores".

!Que regatas desde entón! !Que piques por chegar os primeiros a Bueu ou a Sanxenxo!

Navega, velero mío, sin temor Que ni enemigo navío, ni tormenta, ni bonanza tu rumbo a torcer alcanza, ni a sujetar su valor.